

Memorandwm Esboniadol ar gyfer Rheoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws) (Rhif 2) (Cymru) (Diwygio) (Rhif 4) 2020

Lluniwyd y Memorandwm Esboniadol hwn gan Lywodraeth Cymru ac fe'i gosodir gerbron Senedd Cymru ar y cyd â'r is-ddeddfwriaeth uchod ac yn unol â Rheol Sefydlog 27.1.

Datganiad y Gweinidog

Yn fy marn i, mae'r Memorandwm Esboniadol hwn yn rhoi darlun teg a rhesymol o effaith ddisgwyliedig Rheoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws) (Rhif 2) (Cymru) (Diwygio) (Rhif 4) 2020.

Vaughan Gething

Y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol

7 Awst 2020

1. Disgrifiad

Mae'r Rheoliadau hyn yn diwygio Rheoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws) (Rhif 2) (Cymru) 2020 ("y prif Reoliadau").

2. Materion o ddiddordeb arbennig i'r Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad

Gwneir y Rheoliadau hyn o dan y weithdrefn frys y darperir ar ei chyfer yn adran 45R o Ddeddf Iechyd y Cyhoedd (Rheoli Clefydau) 1984 (p. 22) ("Deddf 1984"). Caiff y Rheoliadau eu gwneud heb fod drafft wedi'i osod gerbron y Senedd a'i gymeradwyo ganddi. Mae Gweinidogion Cymru o'r farn, oherwydd brys, ei bod yn angenrheidiol gwneud y Rheoliadau heb i ddrafft gael ei osod a'i gymeradwyo fel y gellir gweithredu mesurau iechyd y cyhoedd er mwyn ymateb yn gyflym i'r bygythiad a berir i iechyd pobl gan y coronafeirws. Yn benodol, maent o'r farn y dylid llacio'r cyfyngiadau a geir yn y prif reoliadau cyn gynted ag y bernir nad yw bellach yn angenrheidiol nac yn gymesur eu cadw ar eu ffurf bresennol.

Bydd y Rheoliadau yn peidio â chael effaith ar ddiwedd y cyfnod o 28 o ddiwrnodau (heb gynnwys toriad) sy'n dechrau ar y diwrnod y gwneir yr offeryn oni bai, yn ystod y cyfnod hwnnw, y cymeradwyir y Rheoliadau gan y Senedd.

Y Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol

Er bod y Rheoliadau yn cyffwrdd â hawliau unigol o dan Ddeddf Hawliau Dynol 1998 a Siarter Hawliau Sylfaenol Ewrop, mae'r Llywodraeth yn credu bod modd eu cyfiawnhau er mwyn atal lledaeniad clefydau heintus a/neu y caniateir yr ymyrraeth gan fod nod dilys i'r ymyrraeth honno, sef diogelu iechyd y cyhoedd. Mae'r Llywodraeth hefyd yn credu bod y Rheoliadau yn gymesur.

Mae pob un o'r rhain yn hawliau amodol, sy'n caniatáu i Weinidogion Cymru ymyrryd ag arfer yr hawliau os yw hynny'n angenrheidiol mewn cymdeithas ddemocrataidd er budd diogelwch y cyhoedd neu er mwyn diogelu iechyd. Rhaid i bob cyfyngiad a gofyniad o'r fath gael eu cyfiawnhau ar y sail bod iddynt nod dilys, sef diogelu iechyd y cyhoedd, a'u bod yn gymesur. Mae parhau i lacio'r cyfyngiadau a wnaed drwy'r Rheoliadau gwreiddiol yn ymateb cymesur. Mae'r darpariaethau hyn yn cydbwysu'r angen i gynnal ymateb priodol i'r bygythiad a achosir gan y coronafeirws â'r angen i gynnal hawliau unigolion a busnesau, mewn modd sy'n dal i fod yn gymesur â'r angen i atal cyfradd drosglwyddo'r coronafeirws rhag cynyddu, gan ystyried y dystiolaeth wyddonol.

Mae'r darpariaethau newydd sy'n caniatáu i swyddogion gorfodi roi hysbysiadau gwella mangre a hysbysiadau cau mangre, gan gadw at Erthygl 1 o'r Protocol Cyntaf, i'r graddau y maent yn gyfystyr ag ymyrraeth ag eiddo, wedi'u cyfiawnhau gan mai eu nod yw diogelu iechyd y cyhoedd. Maent yn cydbwysu'r hawl i gynnal busnesau â'r bygythiad i iechyd y cyhoedd os nad yw'r busnesau hynny'n cymryd

mesurau rhesymol digonol neu ddim mesurau o gwbl i leihau'r risg o ddod i gysylltiad â'r coronafeirws. Os yw'r rhai sy'n gyfrifol am fangre yn agor y fangre, ond nad ydynt yn cydymffurfio â'r dyletswyddau i gymryd mesurau rhesymol, mae'r angen i allu rhoi hysbysiadau gwella yn gam pwysig tuag at ddiogelu'r rhai sy'n mynd i'r fangre. Pan na chymerir y mesurau a nodir yn yr hysbysiad, neu pan na chydymffurfir â'r dyletswyddau o dan reoliad 12, mae'r gallu i roi hysbysiad cau yn angenrheidiol i ddiogelu iechyd y cyhoedd. Yn ogystal, er mwyn rhoi hysbysiad cau mangre, rhaid i'r swyddog ystyried bod ei chau yn angenrheidiol ac yn gymesur er mwyn lleihau'r risg o ddod i gysylltiad â'r feirws. Rhaid i unrhyw hysbysiad gwella ganiatáu o leiaf 48 awr i fesurau gael eu cymryd, ac ni chaiff hysbysiad cau gael effaith am fwy na 336 awr (neu 14 diwrnod) o'r amser y rhoddwyd yr hysbysiad. Mae hawl i apelio i lys ynadon mewn perthynas â hysbysiadau gwella a chau, gan alluogi hawliau sifil a rhwymedigaethau person i gael eu pennu yn unol ag Erthygl 6 o Siarter Hawliau Dynol Ewrop. Ymhellach, os bydd llys yn dyfarnu y dylai'r hysbysiad beidio â chael effaith neu gael ei addasu, caiff orchymyn i iawndal gael ei dalu am unrhyw golled a gafwyd o ganlyniad i roi'r hysbysiad.

3. Y cefndir deddfwriaethol

Gwneir y Rheoliadau o dan adrannau 45C(1) a (3)(c), 45F(2) a 45P o Ddeddf 1984.

Mae Deddf 1984 a'r Rheoliadau a wneir o dan y Ddeddf honno yn darparu fframwaith deddfwriaethol ar gyfer diogelu iechyd yng Nghymru a Lloegr. Mewnosodwyd Rhan 2A o Ddeddf 1984 gan Ddeddf Iechyd a Gofal Cymdeithasol 2008, ac mae'n darparu sail gyfreithiol i ddiogelu'r cyhoedd rhag bygythiadau sy'n deillio o glefydau heintus.

Mae adran 45C o Ddeddf 1984 yn rhoi pŵer i'r Gweinidog priodol wneud rheoliadau er mwyn atal, diogelu rhag, rheoli neu ddarparu ymateb iechyd y cyhoedd i fynychder neu ledaeniad haint neu halogiad. Mae'n cynnwys pwerau i osod cyfyngiadau neu ofynion ar neu mewn perthynas â phersonau, pethau neu fangreoedd os bydd bygythiad i iechyd y cyhoedd, neu mewn ymateb iddo. Mae adran 45F yn galluogi gwneud darpariaeth atodol gan gynnwys darpariaeth ar gyfer gorfodi cyfyngiadau a gofynion a osodir o dan y Rheoliadau a chreu troseddau.

Rhoddir y swyddogaethau o dan yr adrannau hyn i'r "Gweinidog priodol". O dan adran 45T(6) o Ddeddf 1984, ystyr y Gweinidog priodol, mewn perthynas â Chymru, yw Gweinidogion Cymru.

4. Diben y deddfwriaeth a'r effaith y bwriedir iddi ei chael

Gwneir y Rheoliadau mewn ymateb i'r bygythiad difrifol ac uniongyrchol i iechyd y cyhoedd o ganlyniad i fynychder a lledaeniad coronafeirws syndrom anadlol aciwt difrifol 2 (SARS-CoV-2) sy'n achosi'r clefyd a adwaenir fel COVID-19 neu "coronafeirws".

Bydd y diwygiadau i'r prif Reoliadau yn dod i rym ar ddechrau 10 Awst a byddant:

- a) yn caniatáu ailagor pyllau nofio, stiwdios ffitrwydd, sbas (i'r graddau nad ydynt eisoes ar agor), canolfannau hamdden a mannau chwarae o dan do.

Mae gwaith wedi'i gynnal gyda'r sector ar baratodau i alluogi cyfleusterau ymarfer corff a ffitrwydd o dan do i ailagor yn llawn. Gwnaeth rhai rhannau o'r sector, yn benodol sbas, ailagor yn rhannol ar 27 Gorffennaf pan gafodd busnesau sy'n darparu gwasanaethau cysylltiad agos (triniaethau harddwch ac ati) ganiatâd i ailddechrau. Serch hynny, pan oedd busnesau o'r fath ar agor, nid oeddent yn cael ailagor cyfleusterau ymarfer corff (gan gynnwys nofio).

Mae ymgynnull o dan do (mewn grŵp o 30 o bobl neu lai) er mwyn ymarfer corff nawr yn cael ei ganiatáu o dan y Rheoliadau. Mae hyn yn cydnabod y manteision corfforol a meddyliol a geir drwy ymarfer corff. Rhaid i gyfleusterau sy'n darparu'r gwasanaethau hyn gymryd pob cam rhesymol i gyfyngu ar drosglwyddo'r coronafeirws.

Meysydd chwarae o dan do sydd wedi'u cynllunio'n benodol i blant chwarae ynddynt yw mannau a chanolfannau chwarae o dan do. Yn ogystal â chanolfannau penodol sydd wedi'u creu ar gyfer chwarae o dan do, mae cyfleusterau o'r fath yn aml wedi'u lleoli mewn casgliad o adeiladau a gwasanaethau a ddefnyddir gan rieni gan gynnwys tafarndai, canolfannau siopa a rhai atyniadau mawr i dwristiaid. Mae'r lleoliadau hynny eisoes wedi ailagor, ond hyd yma roedd rhaid i unrhyw fan chwarae o dan do aros ar gau.

Mae chwarae ac ymarfer corff ar gyfer plant yn cynnig manteision iddynt o ran lles, gwydnwch a datblygiad, ac mae canolfannau chwarae o dan do nawr yn cael ailagor gan gynnig rhagor o gyfleoedd i blant gael at y manteision hyn.

- b) yn caniatáu ailagor canolfannau cymunedol, gan eu galluogi i ddarparu gwasanaethau cyhoeddus (ar wahân i wasanaethau y gofynnodd awdurdodau lleol neu Weinidogion Cymru iddynt eu darparu) a gweithgareddau eraill yn eu mangre i'r graddau y mae'r Rheoliadau yn caniatáu. Gallai hyn gynnwys, er enghraifft, ddsbarthiadau ymarfer corff a ffitrwydd.

Bydd y Rheoliadau hefyd yn rhoi pwerau newydd i swyddogion gorfodi awdurdodau lleol. Er bod sawl cyfundrefn orfodi eisoes yn bodoli y gallai awdurdodau eu defnyddio i gau mangre sy'n peri risg i iechyd, nid ydynt yn darparu cyfundrefn orfodi bwrpasol i gefnogi cydymffurfio â rhwymedigaethau sy'n deillio o'r Rheoliadau, yn enwedig rheoliad 12. Sef y rhwymedigaeth i gymryd pob mesur rhesymol i gadw pellter o 2m rhwng pobl yn y fangre a phobl sy'n aros i fynd iddi ac i gymryd mesurau rhesymol eraill i leihau'r risg o ddod i gysylltiad â'r coronafeirws.

Caiff swyddogion gorfodi awdurdodau lleol roi "hysbysiad gwella mangre" a fydd yn ei gwneud yn ofynnol i'r person sy'n gyfrifol am y fangre neu'r busnes gymryd mesurau unioni penodedig o fewn cyfnod amser penodedig (nad yw'n llai na 48 awr). Os na chymerir y mesurau gwella, caiff swyddog roi "hysbysiad cau mangre". Gall hysbysiad o'r fath wneud mwy na dim ond cau mangre, gellir ei ddefnyddio i wahardd

gweithgareddau, i'r graddau y maent yn cael eu cynnal yn unrhyw ran o'r fangre sydd wedi'i chau'n benodol. Byddai hysbysiad yn cael effaith ar unwaith ac ni ellid ond ei ddefnyddio os ystyrir ei fod yn gymesur ac yn angenrheidiol i atal neu reoli mynychder y coronafeirws neu ddarparu ymateb iechyd y cyhoedd iddo. Os bydd y swyddog gorfodi yn ystyried na chydymffurfiwyd â'r gofynion o dan reoliad 12, caiff roi hysbysiad cau mangre heb roi hysbysiad gwella mangre yn gyntaf. Er mwyn rhoi hysbysiad cau, rhaid i swyddog gorfodi ystyried ei fod yn angenrheidiol ac yn gymesur er mwyn lleihau'r risg o ddod i gysylltiad â'r feirws.

Mae'n drosedd peidio â chydymffurfio â hysbysiad gwella mangre neu hysbysiad cau mangre. Mae gan bersonau cyfrifol yr hawl i apelio i lys ynadon.

Bydd y Rheoliadau hefyd yn pennu arwyddion y bydd rhaid eu gosod gyda hysbysiad gwella neu hysbysiad cau, i'w harddangos mewn man amlwg yn agos i bob mynedfa i'r fangre. Bydd hyn yn galluogi pobl i ddeall a yw busnesau wedi cymryd mesurau rhesymol ai peidio i leihau'r risg o ddod i gysylltiad â'r feirws. Felly, bydd y cyhoedd yn gallu gwneud penderfyniad cadarn o ran pa fangreoedd yr hoffent fynd iddynt ac yn gallu penderfynu lefel y risgiau maent yn fodlon ei derbyn.

Mae'n hollbwysig cymryd pob mesur rhesymol i gyfyngu ar drosglwyddo'r coronafeirws. Cafodd y coronafeirws ei ddatgan yn Argyfwng Iechyd y Cyhoedd o Bryder Rhyngwladol ar 30 Ionawr 2020 gan Sefydliad Iechyd y Byd, a chymerir camau ledled y byd i gyfyngu ar ei drosglwyddo. Aseiad Prif Swyddog Meddygol Cymru, ar y cyd â'r Prif Swyddogion Meddygol eraill ar draws y DU, o hyd yw bod y risgiau i iechyd y cyhoedd sy'n deillio o'r coronafeirws yn uchel.

Mae Gweinidogion Cymru o'r farn bod llacio'r cyfyngiadau drwy wneud y diwygiadau i'r prif Reoliadau yn gymesur â'r hyn y mae'r prif Reoliadau'n ceisio ei gyflawni, sef ymateb i fgythiad difrifol ac uniongyrchol i iechyd y cyhoedd.

5. Ymgynghori

O ystyried y bygythiad difrifol ac uniongyrchol sy'n codi o'r coronafeirws a'r angen am ymateb iechyd y cyhoedd brys, gan gynnwys yr angen i lacio unrhyw gyfyngiadau nad ydynt bellach yn gymesur â'r ymateb hwnnw, ni fu ymgynghoriad cyhoeddus mewn perthynas â'r Rheoliadau hyn. Fe gafodd unigolion a busnesau wybod am y cyfyngiadau yn y Rheoliadau gwreiddiol drwy ddarllediadau gwybodaeth gyhoeddus parhaus ar raddfa fawr ledled y DU, gan gynnwys gan Brif Swyddog Meddygol Cymru, Prif Weinidog Cymru a Phrif Weinidog y DU.

Mae'r Prif Weinidog, ynghyd â Gweinidogion eraill a Llywodraeth Cymru, wedi parhau i roi'r wybodaeth ddiweddaraf i unigolion a busnesau gydol y newidiadau dilynol i'r Rheoliadau. Nododd y Prif Weinidog, yn ei gynhadledd i'r wasg ar 31 Gorffennaf, y bwriad i wneud y newidiadau a gyflawnir drwy'r Rheoliadau a wneir heddiw, os byddai'r amgylchiadau'n caniatáu hynny. Cafodd y newidiadau arfaethedig hyn gyhoedduswydd eang wedyn. Cadarnhaodd y Prif Weinidog y byddai'r newidiadau hyn yn cael eu gwneud yn ei gynhadledd i'r wasg ar 7 Awst.

6. Aseiad Effaith Rheoleiddiol ac aseuadau eraill

Ni luniwyd aseiad effaith rheoleiddiol mewn perthynas â'r Rheoliadau hyn oherwydd yr angen i'w rhoi ar waith ar fyrder i ddelio â bygythiad difrifol ac uniongyrchol i iechyd y cyhoedd.

Mae crynodeb o aseiad o'r effaith ar gydraddoldeb wedi'i baratoi a bydd yn cael ei gyhoeddi¹. Yn gryno, dylai'r Rheoliadau hyn gael effaith gadarnhaol ar gydraddoldeb o ystyried bod cau nifer o'r sectorau a asesir wedi cael effaith anghymesur ar grwpiau sydd dan anfantais. Mae'r mesurau lliniaru a roddwyd ar waith hefyd wedi ystyried y risgiau ychwanegol sy'n gysylltiedig â rhai grwpiau, fel pobl BAME neu bobl sy'n agored i niwed, a dylai aseuadau risg ystyried y ffactorau hyn. Dylai'r cynlluniau i ailagor hefyd ystyried anghenion penodol gwahanol grwpiau o gleientiaid, megis hygyrchedd ac argaeledd cyfleusterau.

---

¹ Bydd ar gael yn <https://llyw.cymru/aseuadau-or-effaith-ar-gydraddoldeb-coronafeirws>